

A „nemnövekedés” elméletének megjelenése a kompozit indikátorokban

Dr. Szigeti Cecília, egyetemi adjunktus, SZE

Dr. Farkas Szilveszter, tanszékvezető egyetemi docens, BGF

Dr. Borzán Anita, intézetigazgató egyetemi docens, SZIE

ABSZTRAKT

A „nemnövekedés” (degrowth) elméletének alapját jelentő 8 R- modell stratégiai jelentőségű eleme a relokalizáció (Latouche 2011). Tanulmányunkban a fenntarthatóság mérésére használt kompozit indikátorok (HDI, HPI, EPI) lokális elemeit vizsgáltuk. Feltártuk, hogy a makroszinten értelmezett mutatókból alapvetően hiányzik a lokalitás szemlélete. A kompozit indikátorok értékeit ezért összehasonlítottuk a ComplementaryCurrency.org adatbázisában nyilvántartott helyi csererendszerrel (Local Exchange System) foglalkozó szervezetek elterjedtségével, számával és az így elért közösségek nagyságával, amely jó mérőszáma lehet a „nemnövekedés” relokalizációs dimenziójának. Vizsgálatunkban az összemérhetőség miatt, országos bontású adatokat elemeztünk.

The theory of degrowth appears in the composite indicators

Dr. Cecília SZIGETI, assistant professor, Széchenyi István University

Dr. Szilveszter FARKAS, associate professor, Budapest Business School

Dr. Anita BORZÁN, director of institute, associate professor, Szent István University

ABSTRACT

The "degrowth" constituting the basis of the theory of R-8 model is a strategic component of relocalization (Latouche 2011). In our study we used a composite measure of sustainability indicators (HDI, HPI, EPI) local elements studied. We discovered that the macro-level indicators fundamentally lacking sense of locality approach. The composite indicators are therefore compared the values registered in the local database ComplementaryCurrency.org exchange technology (Local Exchange System), the prevalence of organizations, the number and magnitude of the resultant communities, which can be a good measure of "degrowth" relocalization dimension. In our study, with the scalability of a national-scale data were analyzed.

1. BEVEZETÉS

A „gazdasági növekedés” az egyik leggyakrabban használt közgazdasági fogalom, amely rendkívüli népszerűségnek örvend a politikusok és az újságírók körében is. A Google keresője 2012 szeptemberében közel félmillió olyan dokumentumot talált az interneten, amely ezt a kifejezést tartalmazza. Angol megfelelőjére (economic growth) több mint 60 millió találat van. A fogalmat népszerűsége mellett számos kritika is éri, a növekedésorientált gazdasági elméletet legerősebben a mérési módszer oldaláról támadják. A GDP-mérőszám korlátaival foglalkozó nagyhatású Stiglitz – Sen – Fitoussi tanulmány óta (Stiglitz et al., 2009) az a vélemény, hogy a jelenlegi elszámolási rendszer fenntarthatatlan, már nemcsak az alternatív közgazdászok elméleteiben, kutatási eredményekben, hanem a gazdaságpolitikai döntéshozatalban is egyértelműen megjelenik. Eközben megjelent az új gazdasági paradigma - elsősorban a fejlett országok számára - a nemnövekedés (degrowth) elmélete, amely hosszú távon bolygónk fenntarthatóságát és az igazságosabb társadalmak kialakítását eredményezheti. A fogalom karrierje Latouche francia közgazdász 2006-os könyvével indult, amelyet két nemzetközi konferencia, négy latin nyelvű országban pedig politikai mozgalom is követett (Mészáros 2011).

2. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

„A nemzetgazdaság teljesítményének első ismert becslése Thomas Petty 1665-ös munkája volt. A mérési kísérletek és ezek nézőpontjai már a kezdetektől nagy változatosságot mutattak, Angliában az ipari, Franciaországban elsősorban a mezőgazdasági teljesítmény jelentette a mérések alapját. A jelenkori, GDP-n alapuló mérési rendszer kialakulása az 1930-as években kezdődött, és ennek problémái már az első években nyilvánvalóvá váltak: „1931-ben kormányzati és magánszakértők egy csoportját hívták meg kongresszusi meghallgatásra, hogy választ adjanak a gazdasággal kapcsolatos alapvető kérdésekre. Kiderült, hogy nem tudtak: a legfrissebb adatok csak 1929-re vonatkoztak, és azok is hiányosak voltak. 1932-ben, a Hoover-adminisztráció utolsó évében, a szenátus a Kereskedelmi Minisztériumot kérte fel, hogy készítsen átfogó becslést a nemzeti jövedelemről. Nem sokkal ezután a minisztérium egy Simon Kuznets nevű fiatal közgazdászt bízott meg, hogy fejlessze ki a nemzeti elszámolások egységes rendszerét. Ez lett a prototípusa annak, amit ma GDP-nek nevezünk. Simon Kuznetsnek komoly fenntartásai voltak az ő segítségével alkotott nemzetgazdasági elszámolási rendszerrel kapcsolatban. A kongresszusnak 1934-ben küldött legelső jelentésében már megpróbálta figyelmeztetni a nemzetet az új rendszer korlátaira. »Egy nemzet jólétére nemigen következtethetünk a nemzeti jövedelem fentiekben meghatározott mércéjéből «– vonta le következtetését.(...) Elutasította a legtöbb gazdasági megfontolást irányító a priori fogalmi sémákat. Amint egy gazdaság nő, mondotta, nőnie kell a gazdaságot alkotó dolgoknak is. A közgazdászoknak egyre több és különböző dolog mérését kell megkísérelniük. 1962-re Kuznets a *The New Republic* című könyvében megírta, hogy a nemzeti elszámolások alapvető újragondolására van szükség. »Figyelemmel kell lenni a növekedés mennyisége és minemúsége közötti megkülönböztetésre, a költségek és hozamok közöttire, a rövid és hosszú távú megfontolásokra«, írta. »A 'nagyobb' növekedés céljait konkrétan meg kell határozni, vagyis mi növekedjék és mi célból (Cobb et al., 1997).»

A „nemnövekedés elmélete” az előbbieken továbblépve, alapjaiban kérdőjelezi meg a növekedés szükségességét. „A nemnövekedés autonóm társadalmának felépítéséhez szükséges gyökeres változás nyolc egymással összefüggő és egymást erősítő kulcsfogalom segítségével írható le, amelyeket a 8 R angyali körében foglalhatunk össze: Réévaluer (értékcseré), Reconceptualiser (konceptióváltás), Restructurer (átstrukturálás), Redistribuer (újraelosztás), Relocaliser (visszatérés a lokálishoz), Réduire (csökkentés), Réutiliser (újrafelhasználás) Recycler (újrahasznosítás). Ennek a nyolc, egymással szoros kölcsönhatásban levő kulcsfogalomnak a mentén elkezdődhet az átmenet egy konviviális és fenntartható, nemnövekedésen alapuló társadalomba.” A modell elemei hierarchikus struktúrába rendeződnek: „A nyolc R – modell valamennyi eleme egyformán fontos, ám közöttük három stratégiai jelentőséggel bír: az átalakulás egészét irányító *átértékelés* (réévaluation), a nemnövekedés valamennyi gyakorlati követelményét összefoglaló *csökkentés* (réduction) valamint az emberek millióinak mindennapi életét és munkakörülményeit meghatározó *relokalizáció* (relocalisation). A lokálishoz való visszatérés központi szereppel bír a konkrét utópiában és kiemelkedő hangsúlyt kap a politikai programban is” (Latouche 2011).

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Tanulmányunkban az alternatív indikátorok kiválasztásánál két tényezőt vettünk figyelembe, olyan mutatókat kerestünk, amelyek a fenntarthatóság mindhárom pillérét (környezeti, gazdasági, társadalmi) mérik és a lehető legtöbb országra rendelkezésre állnak. Az indikátorok kiválasztásánál a GKI 2010 és 2011 évi Fenntartható Fejlődés Évkönyvében bemutatott és értékelt mutatók köréből indultunk ki.

2010- ben 6 indikátort mutattak be:

- EPI (Environmental Performance Index),
- CCPI (Climate Change Performance Index),
- HDI (Human Development Index),
- GII (Gender Inequality Index),
- MPI (Multidimensional Poverty Index),
- ökológiai lábnyom (ecological footprint) (GKI 2010).

2011-ben 4 indikátort mutattak be:

- EPI,
- CCPI,
- HDI,
- Dow Jones Sustainability World Index (GKI 2011).

A mutatók közül az *EPI*, *HDI* mutatót választottuk, bár a *HDI* mutató környezeti pillérre vonatkozó adatokat nem vizsgál, de közismertsége miatt fontosnak tartottuk a vizsgálatát. A *CCPI* mutatót kizártuk, mivel ez elsősorban környezeti indikátornak tekinthető, a *GII* és az *MPI* a *HDI* korrekciójával jön létre, a Dow Jones index pedig elsősorban vállalati elemzésekre alkalmas, így vizsgálatunkhoz ezeket nem használtuk fel. Az elemzett mutatók körét kiegészítettük az egyik legátfogóbb alternatív indikátor, a *HPI* (Happy Planet Index) mutató vizsgálatával. A mutatók értékét összevetettük a GDP és az *ökológiai lábnyom* mutató értékének alakulásával. Bemutattuk az OECD új kompozit indikátorát a *BLI*-t (Better Life Index), amely szemlélete és a vizsgált területek miatt fontos számunkra, de később ezt a mutatót nem használtuk fel az elemzéshez, mert kevés országra állnak rendelkezésre adatok, így érdemi összehasonlítást nem tesz lehetővé. Kutatásunk első részében a kiemelt mutatókat abból a szempontból vizsgáltuk, hogy megjelenik-e bennük a lokalitás dimenziója. Vizsgálatunk második részében megkerestük azokat az országokat, amelyek az egyes indikátorok szerint a legjobb és a legrosszabb helyzetben vannak és összehasonlítottuk a Complementary Currency Resource Center honlapján regisztrált *LES*-ek (Local Exchange System) országonkénti számával és ezek tagjainak számával¹. Valamint megnéztük, hogy azok az országok, ahol magas a *LES*-ek száma, milyen helyzetben vannak a többi indikátor szerint. Eredményeink alapján, harmadik vizsgálatunkban a *HPI* index egyik összetevőjének, az "élettel való elégedettségnek"² alapján decilisekbe soroltuk az országokat, és azt vizsgáltuk, hogy azokban az országokban ahol magasabb a *LES*-ek száma (erősebbek a lokális kapcsolatok), boldogabbak-e az emberek.

¹ Az adatbázisba a szervezetek folyamatosan regisztrálhatnak, így a hivatkozott szám adatok, a letöltés pillanatában (2012. 08. 31.) érvényes helyzetet tükrözik.

² Az élettel való elégedettség adatai a *HPI Report* szerint a Gallup World Poll (világfelmérés) adataiból származnak <http://eu.gallup.com/Poll/118471/World-Poll.aspx>

4. EREDMÉNYEK

4.1. Első vizsgálatunk eredményei

Az alábbiakban bemutatjuk a vizsgált alternatív indikátorok összetevőit és lokális vonatkozásait:

- Emberi Fejlődés Indexe (*HDI*)

Az átfogó, négy indikátorból és három dimenzióból álló összetett index Human Development Index (HDI) az egy főre jutó GNI értéke, a születéskor várható élettartam, a kombinált bruttó beiskolázási arány és a felnőtt írni-olvasni tudás mérőszámának kombinációjával méri az egyes országok fejlettségének szintjét. A HDI mutató tagja az ENSZ Fejlesztési Programja (United Nations Development Programme – UNDP) egy négy tagból álló indexcsaládjának (HDI, IHDI, GII és a MPI). 2010-ben a mutatók átfogó reformja történt, ez megjelenik az átnevezésükben és tartalmi változásukban is. Mindegyik mutatóra jellemző, hogy bár a GDP-hez viszonyítva pontosabb képet ad egy ország jólétéről, de egyik mutató sem tartalmaz a természeti környezet állapotára vonatkozó közvetlen adatokat. A HDI mutató széles körű összehasonlítást tesz lehetővé, 187 ország részletes HDI adatai tölthetők le az UNDP honlapjáról.³ A mutatóban azonban nem jelenik meg a lokalitás dimenziója.

- Környezeti Teljesítmény Index (*EPI*)

A Yale és a Columbia Egyetem kutatói hozták létre az EU kutatóival közösen az Environmental Performance Indexet, amely az ESI (Environmental Sustainability Index – Környezetvédelmi Fenntarthatósági Index) örököse. A 2010-es index összesen 163 országot csoportosít 25 teljesítményindikátor alapján, amelyeket 10 kategóriába sorolnak, lefedve a környezetvédelmet, a közegészségügyet és az ökoszisztéma egészségét is. Az indikátorok közül a DALY Index (Disability-Adjusted Life Year Index – Egészségkárosodással Korrigált Életevek Index) 25%-os súllyal szerepel. Ezen indikátorok mutatják meg, hogy a kormányok mennyire állnak közel ahhoz, hogy egy átfogó környezetvédelmi intézkedéscsomagot hozzanak létre. Az adatbázisban 132 ország adatai találhatóak meg.⁴ A mutatóban bár megjelenik a lokalitás dimenziója, de elsősorban biológiai aspektusból.

- Boldog Bolygó Index (*HPI*)

A New Economic Foundation (nef) által számított Happy Planet Index (HPI) mutató 3 tényezőt tartalmaz: várható élettartam, ökológiai lábnyom és elégedettség az élettel, vagyis az ökológiai lábnyom mutatót kiegészíti az emberek életminőségét meghatározó objektív és szubjektív faktorról. A Boldog Bolygó Index adatbázisa 151 ország adatait tartalmazza.⁵ Az életminőséget meghatározó szubjektív faktor értékelésére vizsgálatunk harmadik részében visszatérünk, az ökológiai lábnyom mutatót pedig kiemelten is bemutatjuk.

³ <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>

⁴ <http://epi.yale.edu/downloads>

⁵ <http://www.happyplanetindex.org/>

- *Ökológiai lábnyom*

Az Ökológiai lábnyom (Ecological Footprint) azt fejezi ki, hogy adott technológiai fejlettség mellett egy emberi társadalomnak milyen mennyiségű produktív földterületre van szüksége önmaga fenntartásához és a megtermelt hulladék elnyeléséhez. Mértékegysége a globális hektár/fő (gha). Az ökológiai lábnyom mutató az Európai Bizottság véleménye szerint, a szén-dioxid-lábnyommal együtt az a környezetvédelmi mutató, amely jó eséllyel tölthetné be egy átfogó környezeti mutatószám szerepét, de alkalmazási köre jelenleg korlátozott.⁶ A Global Footprint Network honlapjáról 142 ország ökológiai lábnyom adatait tölthetjük le, a Boldog Bolygó Index számítását tartalmazó adatbázisban további 9 országra találhatunk becsléseket. Az ökológiai lábnyom mutatóval szemben megfogalmazott leggyakoribb kritika, hogy nem tartalmazza a szociális tényezőket és az emberek elégedettségét. A mutató nem alkalmas a fenntarthatóság összes aspektusát megragadni, noha gyakran a fenntarthatósági mutatószámok között emlegetik. Ez a kritika azonban irreleváns, hiszen az ökológiai lábnyom megalkotói soha nem is állították róla, hogy például a HDI-hez, vagy az ESI⁷-hez hasonló kompozit indikátor lenne, amely a fenntarthatóság mindhárom pillérét tartalmazza. Az ökológiai lábnyom a fogyasztás hipotetikus terület felhasználását adja meg, ennél nem ígér sem többet, sem kevesebbet (Csutora 2011). Az ökológiai lábnyom mutatót alkotói a számítás kezdeteitől fogva több szinten alkalmazzák (Rees - Wackernagel 1996). Globális számítás mellett országos, regionális, települési és egyéni EF mutatót is használnak a fogyasztás területi igényének és a rendelkezésre álló biológiai kapacitásnak az összehasonlítására. A mutató elismertsége a különböző alkalmazási területeken nagymértékben eltér egymástól, míg a globális EF-et a „fenntarthatatlanság” legjobb mutatójának tartják (Stiglitz et al., 2009) a területi (spatially) alkalmazását több oldalról is kritika éri (van den Bergh -Verbruggen 1999; McDonald- Patterson 2004). Így a mutató lokális alkalmazásait fokozott óvatossággal kell kezelni.

- *Jobb Élet Index (BLI)*

Az OECD új mutatója a Better Life Index (BLI) koncepciójában túlmutat a GDP-n és más gazdasági indikátorokon, az index számos szociális, társadalmi jellegű összetevője is van. A mutató 11 terület adatait tartalmazza:

- housing (háztartás),
- income (jövedelem),
- jobs (munka),
- community (közösség),
- education (oktatás),
- environment (környezet),
- civic engagement (állampolgári szerepvállalás),
- health (egészség),
- life satisfaction (elégedettség az élettel),
- safety (biztonság),
- work- life balance (munka-élet egyensúly).

A koncepció sajátossága, hogy az egyes területek súlyát az indexben az olvasó- elemző határozhatja meg, így abszolút sorrendet ennél a mutatónál nem tudunk megállapítani. A

⁶ http://www.footprintnetwork.org/en/index.php/GFN/page/footprint_science_introduction/

⁷ EPI mutató elődje

„community” terület magyarázatánál az önkéntes munka jelentőségét emelik ki az index készítői. Véleményük szerint az önkéntes munkát végzők boldogabbak, elégedettebbek az életükkel. Az OECD országokban átlagosan napi 4 percet töltenek az emberek önkéntes munkával, de ez az átlag érték nagy egyéni különbségeket takar. Új-Zélandon, Írországban és az Amerikai Egyesült Államokban több mint kétszer ennyi időt töltenek önkéntes munkával, míg például Magyarországon vagy Spanyolországban alig valamennyit. Az étellel való elégedettség (amelyet 10-es skálán értékelnek) a vizsgált országok közül Magyarországon a legalacsonyabb. A mutató alkalmazhatóságának jelenleg a legnagyobb korlátját az jelenti, hogy mindössze 36 országra vonatkozó adatok állnak rendelkezésre.

4.2 Második vizsgálatunk eredményei

Az 1. táblázatban a vizsgált mutatók alapján a legrosszabb és a legjobb helyzetben levő ország mellett feltüntettük Magyarországra jellemző adatokat is. Mivel a vizsgált mutatók nem tartalmazzák a lokalitás dimenzióját ezért a kiemelt országoknál feltüntettük, hogy hány Helyi Csere Rendszer (Local Exchange System - LES) működik az adott országban. Mivel a LES - ek regisztrációja nem kötelező, így ez az adatbázis csak tájékoztató adatokat tartalmaz.

1. táblázat: Indikátorok legalacsonyabb és legmagasabb értékei országokként

Ország	Mutató neve	Értéke	Forrás	Információ	LES-ek száma ⁸
<i>Katar</i>	ökológiai lábnyom (gha/fő)	11,68	HPI adatbázis	A mutató értéke annál jobb, minél kisebb (fenntartható lábnyom nagysága kb. 2 gha/fő alatt van)	0
<i>Afganisztán</i>		0,54			0
<i>Magyarország</i>		3,59			3
<i>Botswana</i>	HPI	22,59		A mutató értéke 0 és 100 közötti értéket vehet fel. A magasabb érték kedvezőbb.	0
<i>Costa Rica</i>		64,03			0
<i>Magyarország</i>		37,4			3
<i>Kongói Demokratikus Köztársaság</i>	GDP/ fő (\$ PPP)	347			0
<i>Luxemburg</i>		50700			0
<i>Magyarország</i>		20545			
<i>Kongói Demokratikus Köztársaság</i>	HDI	0,286439754	HDI adatbázis	A mutató 0 és 1 közötti értéket vehet fel. A magasabb érték kedvezőbb.	0
<i>Norvégia</i>		0,943001087			9
<i>Magyarország</i>		0,81626502			3
<i>Irak</i>	EPI	25,32	EPI adatbázis		0
<i>Svájc</i>		76,92			2
<i>Magyarország</i>		57,06			3

Megjegyzés: Az 1. táblázat „forrás” oszlopában szereplő adatbázisok elérhetőségét az irodalomjegyzék tartalmazza

⁸ Forrás: Complementary Currency Resource Center adatbázisa
<http://www.complementarycurrency.org/>

Az elemzés korlátját jelenti, hogy a Complementary Currency Resource Center honlapján mindössze 27 ország 163 Helyi Csere Rendszerének részletes adatait találjuk. A legtöbb LES az Amerikai Egyesült Államokban van (50 szervezet) az Európai Unión belül pedig Németországban (25 szervezet). A LES-ek tagjainak száma összesen több, mint 792 ezer fő, legtöbb tagot Olaszországban regisztráltak, itt él a regisztrált tagok közel egyharmada, több mint 250 ezer fő. 47 különböző típusú LES rendszert különböztetnek meg, de a leggyakoribb (ide 43 szervezet tartozik) a Helyi Cserekereskedelmi Rendszer kategóriába sorolható (Local Exchange Trading System - LETS). Az adatbázisban 3 magyar szervezet adatait találjuk: Bakonyi Cserekör, Charity Exchange Shop (Szolnok), Soproni Kékfrank. Az 1. táblázat alapján megállapíthatjuk, hogy Norvégiában, ahol a legmagasabb a HDI Index értéke, 9 LES található. A vizsgálatot a másik oldalról is elvégeztük, megkerestük az adatbázisban azokat az országokat, ahol magas (10 feletti) a Helyi Csererendszerek száma és megnéztük, hogy ezek az országok a többi alternatív indikátor szerint milyen helyzetben vannak. A 2. táblázatban láthatjuk, hogy HPI indexük és GDP-jük Venezuela kivételével magas, ökológiai lábnyomuk nagy szóródást mutat, EPI indexük és (a HPI részét képező) „elégedettség az étellel” mutatójuk az átlagosnál kedvezőbb. Az étellel való elégedettséget 0 és 10 közötti pontszámokkal mérik, ahol a 10 pont jelenti a teljes elégedettséget. A pontszámok átlaga: 5,39, ami azt jelenti, hogy azokban az országokban, ahol a LES-ek száma magas, az emberek az átlagosnál jelentősen elégedettebbek az életükkel.

2. táblázat: A legtöbb LES-sel rendelkező ország alternatív mutató

Ország	HDI	Ökológiai lábnyom	HPI	GDP	EPI	Elégedettség az étellel (HPI adatok alapján)	LES
<i>USA</i>	0,909	7,189	37,34	47153,01	56,59	7,16	50
<i>Németország</i>	0,905	4,566	47,2	37402,27	66,91	6,72	25
<i>Venezuela</i>	0,735	3,024	56,87	12232,80	55,62	7,47	13
<i>Új-Zéland</i>	0,908	4,313	51,55	29534,52	66,05	7,22	13
<i>Egyesült Királyság</i>	0,863	4,713	47,92	35686,20	68,82	7,03	11

Források: HPI, HDI, EPI, Complementary Currency Resource Center adatbázisa

A LES-ek elterjedtségét nem csak a rendszerek száma, hanem a regisztrált tagok száma is meghatározhatja. A 3. táblázatban annak a három országnak az alternatív mutatói szerepelnek, ahol 100 ezer fő feletti a regisztrált LES tagok száma. A 2. és a 3. táblázatban egyaránt szerepel az Amerikai Egyesült Államok. A 2. táblázatban megfigyeléssel ellentétben itt nagy szóródást mutat az étellel való elégedettség.

3. táblázat: A legtöbb LES taggal rendelkező ország alternatív mutatói

Ország	HDI	Ökológiai lábnyom	HPI	GDP	EPI	Elégedettség az étellel (HPI adatok alapján)	LES tagok száma
<i>Olaszország</i>	0,873	4,524	46,35	31954,18	68,9	6,35	253330
<i>Portugália</i>	0,808	4,116	38,67	25415,54	57,64	4,87	150000
<i>USA</i>	0,909	7,189	37,34	47153,01	56,59	7,16	111895

Források: HPI, HDI, EPI, Complementary Currency Resource Center adatbázisa

4.3 Harmadik vizsgálatunk eredményei

A 2. táblázat alapján valószínűsíthetjük, hogy az étellel való elégedettség és a LES-ek száma között összefüggés van.

4. táblázat: Az étellel való elégedettség értékein alapuló decilisek

Decilisek	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
<i>Országok száma</i>	1	0	0	3	1	1	6	4	5	6
<i>LES száma</i>	1	0	0	8	2	1	11	12	90	38
<i>Kiemelt országok</i>									USA (50) Egyesült Királyság (11) Németország (25)	Venezuela (13), Új Zéland (23)

Források: HPI és Complementary Currency Resource Center adatbázisa

Ezért a HPI Index adatbázisában szereplő 151 országot az étellel való értékei alapján növekvő sorrendbe állítottuk és decilisekbe soroltuk (4. táblázat). Ennek alapján az 1. decilisbe tartozó országok lakói a legkevésbé elégedettek az étellel. A 163 LES szervezetből 128 a 9. és a 10. decilisbe tartozó, vagyis az étellel lelegelédettebb országokban van. A 3. táblázatban kiemelten szerepelő országokat, amelyeknél legnagyobb a LES-ek száma, feltüntettük a táblázatban. Mind az öt ország a 9. vagy a 10. decilisben található (Magyarország a 4. decilisben van, az átlagosnál kevésbé boldog országok között)⁹.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Az alternatív kompozit indikátorok a fejlődés különböző dimenzióit mérik, de a Better Life Index kivételével ezekben nem jelenik meg a lokalitás dimenziója, ez az Index pedig egyelőre nem áll rendelkezésre az országok széles körére. A lokális gazdasági kapcsolatok mérésére alkalmas lehet az egyes országokban működő LES-ek száma, bár a levonható következtetések érvényességét korlátozza, hogy a regisztráció az adatbázisba nem kötelező. Vizsgálataink alapján valószínűsíthető, hogy az egyes országokban az étellel való elégedettség és a Helyi Csere Rendszerek száma között összefüggés van. Azokban az országokban, ahol elterjedtebb a LES rendszer, az emberek elégedettebbek az életükkel. A két tényező között nem feltétlenül

⁹ Az adatbázisok technikai kezelésében sok segítséget kaptunk Horváth Babett közgazdásztól, a Széchenyi Egyetem hallgatójától.

áll fenn ok-okozati összefüggés, csupán valószínűsíthető, hogy a sokszínű lokális kapcsolatok elősegítik a LES-ek létrejöttét, ami akár alacsonyabb jövedelmi szinten is hozzájárulnak az igények magasabb szintű kielégítéséhez, így az étellel való elégedettséghez. A LES rendszerbe bevont lakosság száma kevésbé meghatározó, főként ha ezek nem több kisebb (USA) hanem néhány nagy (Olaszország) LES rendszerhez kapcsolódnak. A több tízezer tagot számláló Helyi Csere Rendszerek esetén a lokalitás előnyei kevésbé érzékelhetőek.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Cobb, C.; Halstead T.; Rowe J. (1997): Ha a GDP felmegy, miért megy Amerika lefelé? Kovász, 1997/1. pp. 30–47.
2. Csutora, M. (2011): Az ökológiai lábnyom számításának módszertani alapjai in: Csutora (szerk): Az ökológiai lábnyom ökonómiája Aula Kiadó p. 12.
3. GKI Gazdaságkutató Zrt. (2011): Fenntartható Fejlődés Évkönyv 2011 Vállalati felelősségvállalással a fenntartható fejlődésért
http://www.gki.hu/sites/default/files/users/Petz%20Raymund/FEFE-evkonyv_2011.pdf
4. GKI Gazdaságkutató Zrt. (2010): Fenntartható Fejlődés Évkönyv 2010
http://www.gki.hu/sites/default/files/users/admin/FEFE-evkonyv_v1.2.pdf
5. Latouche, S. (2011): A Nemnövekedés diszkrét bája, Szombathely, Savaria University Press p.47., p. 58.
6. McDonald, G. W., Patterson, M. G. (2004): Ecological Footprints and interdependencies of New Zealand regions (analysis) in Ecological Economics 50 pp. 49-67.
7. Mészáros, S. (2011): Nemnövekedés: egy új gazdasági paradigma európai fejleményei Gazdálkodás 2011 év, 3. szám
8. Rees, W.; W. Mathis (1996): Urban ecological footprints: why cities cannot be sustainable and why they are a key to sustainability in: Environ. Impact Assess. Rev. 16 pp. 223-248.
9. Stiglitz, J. E.; Sen, A.; Fitoussi, J.-P. (2009): Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress http://www.stiglitz-senfitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf
10. van den Bergh, J.C.M.J.; Verbruggen, H. (1999) Spatial sustainability, trade and indicators: an evaluation of the ecological footprint in Ecological Economics 29 pp. 61–72.

Hivatkozott adatbázisok:

1. Complementary Currency Resource Center adatbázisa :
<http://www.complementarycurrency.org/>
2. EPI adatbázis: <http://epi.yale.edu/downloads>
3. HDI adatbázis: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>
4. HPI adatbázis: <http://www.happyplanetindex.org/>